

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PROSTOVOLJNO DODATNO POKOJNINSKO
ZAVAROVANJE V SLOVENIJI**

Ljubljana, september 2010

JAKOB TADL

IZJAVA

Študent **Jakob Tadi** izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom **dr. Maksa Tajnikarja** in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ Podpis: _____

Kazalo

Uvod.....	1
1 Pokojninski sistem Republike Slovenije.....	2
1.1 Dokladni in naložbeni sistem financiranja pokojninskega sistema.....	2
1.1.1 Dokladni sistem financiranja.....	2
1.1.2 Naložbeni sistem financiranja.....	3
1.2 Pokojninska reforma leta 2000.....	3
1.3 Ureditev pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji.....	4
1.3.1 1. steber – obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.....	4
1.3.2 2. steber – dodatno pokojninsko zavarovanje.....	5
1.3.2.1 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje.....	6
1.3.2.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.....	6
1.3.3 3. steber – dodatno individualno varčevanje.....	6
1.4 Problematika pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji.....	7
1.5 Nova pokojninska reforma in smernice za prihodnost.....	8
1.5.1 Predlagane smernice za prihodnost.....	9
2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.....	10
2.1 Individualno in kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje.....	10
2.2 Davčne olajšave.....	10
2.3 Pokojninski načrt.....	11
2.4 Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja.....	12
2.4.1 Vzajemni pokojninski skladi.....	12
2.4.1.1 Vzajemni pokojninski sklad AIII.....	13
2.4.1.2 Odprti vzajemni pokojninski sklad Banke Koper.....	13
2.4.1.3 Kapitalski vzajemni pokojninski sklad.....	13
2.4.1.4 Vzajemni pokojninski sklad Delta.....	14
2.4.1.5 Odprti vzajemni pokojninski sklad Leon 2.....	14
2.4.2 Pokojninske družbe.....	14
2.4.2.1 Pokojninska družba A.....	14
2.4.2.2 Skupna pokojninska družba.....	15
2.4.2.3 Moja naložba pokojninska družba.....	15
2.4.3 Zavarovalnice.....	15
2.4.3.1 Prva osebna zavarovalnica.....	16
2.4.3.2 Zavarovalnica Triglav.....	16
2.4.3.3 Adriatic Slovenica Zavarovalna družba.....	16
3 Empirična analiza stanja prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v Republiki Sloveniji.....	17
3.1 Odnos Slovencev do varčevanja za starost.....	17
3.2 Dejansko stanje na področju prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v Republiki Sloveniji.....	17
3.3 Pokojnina iz 1. in 2. stebra.....	19

3.4	Prednosti in slabosti 2. stebra	21
3.5	2. steber in finančna kriza	23
4	Ostale možnosti varčevanja za starost	23
4.1	Delnice in vzajemni skladi	23
4.2	Zemlja in nepremičnine	24
4.3	Plemenite kovine	24
4.4	Naložbeno življenjsko zavarovanje	24
	Sklep	25
	Literatura in viri	26
	Priloge	

Kazalo slik

<i>Slika 1: Delitev zavarovanj v drugem pokojninskem stebru .....</i>	5
---	----------

Kazalo tabel

<i>Tabela 1: Trije stebri pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji .....</i>	7
<i>Tabela 2: Število vključenih v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje .....</i>	18
<i>Tabela 3: Obseg sredstev in povprečne vplačane premije (1. 1. 2009 - 30. 9. 2009 v EUR) .....</i>	18
<i>Tabela 4: Potrebno mesečno varčevanje (začetno vplačilo) v EUR za dodatno pokojnino, ki zagotavlja doseganje 70 % nadomestitvenega razmerja, za moškega, ki se bo upokojil leta 2030 pri starosti 65 let. ....</i>	21
<i>Tabela 5: Potrebno mesečno varčevanje (začetno vplačilo) v EUR za dodatno pokojnino, ki zagotavlja doseganje 70 % nadomestitvenega razmerja, za moškega, ki se bo upokojil leta 2045 pri starosti 65 let. ....</i>	21

UVOD

Časi brezskrbnega čakanja na zaslužen pokojnino so mimo. Še ne dolgo nazaj so se ljudje brezskrbno upokojevali ob prvih priložnostih, saj so vedeli, da jih pokojnina čaka. Danes temu ni več tako, saj so pokojninski sistemi povsod po svetu podlegli pritisku demografskih sprememb. Vse nižja stopnja rodnosti, vedno daljša pričakovana življenjska doba, vse manj delovno aktivnega prebivalstva in vedno večje število upokojencev so pojavi, ki so vse bolj prisotni v vseh razvitih državah sveta, med katere sodi tudi Republika Slovenija. Te spremembe najbolj občutijo pokojninski sistemi, ki tako kot naš temeljijo na načelu sprotnega prispevnega kritja, kjer so prispevki delovno aktivnih prebivalcev sproti in neposredno namenjeni izplačilu pokojnin trenutnim upravičencem. Prispevki aktivnih zavarovancev namreč postajajo premajhni za izplačilo obveznosti vedno številčnejšim upokojencem, zato niti pomoč države ne more preprečiti zniževanja pokojnin iz naslova obveznega pokojninskega zavarovanja. Kvaliteta našega življenja je tako vedno bolj odvisna od višine prihrankov, ki jih bomo ustvarili v aktivni dobi, zato bo tudi pomen 2. pokojninskega stebra, ki temelji na dodatnem pokojninskem zavarovanju, vse večji.

Namen diplomskega dela je predstaviti pokojninski sistem v Republiki Sloveniji, s poudarkom na 2. stebru oziroma prostovoljnem dodatnem pokojninskem zavarovanju. Ugotoviti želim, kakšno je stanje na trgu prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, kako uspešno opravlja svojo funkcijo in kakšna je njegova prihodnost.

Vsebinsko je diplomsko delo razčlenjeno na štiri poglavja. V prvem poglavju opisujem tristebni pokojninski sistem v Republiki Sloveniji, prikazujem problematiko tega sistema in predstavljam predlagane rešitve ter smernice razvoja pokojninskega sistema v prihodnje. V drugem poglavju natančneje predstavljam prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in izvajalce le-tega v Republiki Sloveniji. Pri slednjih sem se osredotočil na podatke o številu zavarovancev, zbranih premijah, ustvarjenem donosu na vplačana sredstva zavarovancev, naložbenih politikah ter seveda o vrsti ponudbe prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Tretje poglavje je namenjeno predstavitvi dejanskega stanja na področju prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Prikazujem, kakšno pokojnino lahko pričakujemo v okviru 1. stebra in koliko moramo privarčevati, da jo bomo do zelene višine dopolnili z dodatno pokojnino iz 2. stebra, predstavljam tudi prednosti in slabosti 2. stebra ter kakšne posledice je na njem pustila finančna kriza. Poleg tega predstavljam tudi odnos slovenskih državljanov do varčevanja za starost. V četrtem poglavju predstavljam nekaj dodatnih možnosti varčevanja za starost.

1 POKOJNINSKI SISTEM REPUBLIKE SLOVENIJE

Pokojninski sistemi v vseh državah sveta so zasnovani z namenom, da prebivalstvu, ki ni več delovno aktivno, zagotovijo socialno in materialno varnost. Pokojninski sistemi pa se med državami razlikujejo glede velikosti, strukture, organiziranosti in načina financiranja (Primeri tuje prakse, 2010).

Stanovnik (2008, str. 196) navaja, da slovenski pokojninski sistem – kot del sistema socialne varnosti – sodi v tako imenovani Bismarckov model države blaginje. V ta model sodijo predvsem države kontinentalne Evrope, zanj pa je značilno relativno skromno poseganje države v sistem socialne varnosti. Ta sistem zagotavlja širok obseg pravic na podlagi načela recipročnosti oz. ekvivalence, kar pomeni, da je obseg pravic sorazmeren z vplačanimi prispevki. Slednji so v Bismarckovem modelu glavni finančni vir sistema socialne varnosti.

1.1 Dokladni in naložbeni sistem financiranja pokojninskega sistema

Glede na to, na kakšen način sredstva, zbrana s prispevki, zagotavljajo pokojnino, ločimo dokladni (pretočni) in naložbeni (kapitalski) sistem financiranja pokojninskega sistema. »Zagovorniki pretočnega pokojninskega sistema vidijo njegove prednosti predvsem v slabostih kapitalskega sistema, pri tem pa so te slabosti običajno tiste značilnosti kapitalskega sistema, ki jih njegovi zagovorniki štejejo med njegove prednosti (Tajnikar, 2010, str. 12–13).« Zagovorniki enega in drugega pokojninskega sistema pa pri zagovarjanju svojih stališč pogosto delajo enako napako, opisano v pripadajočem podpoglavju (Tajnikar, 2010, str. 12–13).

1.1.1 Dokladni sistem financiranja

Dokladni sistem financiranja, imenovan tudi pretočni sistem, sistem *pay-as-you-go* ali sistem sprotnega prispevnega kritja temelji na medgeneracijski pogodbi. Ta pogodba zavezuje delovno aktivno generacijo, da s plačevanjem prispevkov zagotovi sredstva za sprotno izplačevanje pokojnin trenutnim upravičencem – upokojujencem. Če sredstva, zbrana s prispevki delodajalcev in delojemalcev, ne zadoščajo za sprotno izplačilo pokojnin, primanjkljaj pokrije država s sredstvi iz državnega proračuna (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 27–28). Ta sistem praviloma deluje brez denarnih rezerv. Za sistem jamči država, ki zagotavlja, da bo tudi sedanjim zaposlenim po upokojitvi zagotavljala zadostna sredstva za izplačevanje pokojnin (Štrovs, 2000, str. 21–22). Dokladni sistem je učinkovit, dokler imamo opravka z nizkim razmerjem med številom upokojujencev in zaposlenih oseb. V nasprotnem primeru postane sistem fiskalno nevzdržen (Berk Skok & Jašovič, 2007).

Tajnikar (2010, str. 12–13) navaja, da vsakoletni bruto domači proizvod (v nadaljevanju BDP) potrošimo za končno porabo (hrana in obleka), državno porabo (zdravstvo, šolstvo, obramba), investicije in mednarodno menjavo. To pomeni, da je bil BDP, ustvarjen leta 1980, tudi

porabljen v tem letu. Zaposleni posameznik torej leta 1980 z delom ni ustvaril BDP, ki naj bi bil njegova pokojnina leta 2020. Dohodek iz leta 1980 je v tem letu porabil za končno potrošnjo, investicije ter plačilo davkov, njegove plačane pokojninske prispevke pa so potrošili tedanji upokojenci. Nekateri zagovorniki dokladnega pokojninskega sistema zato napačno trdijo, da je zaposleni z delom leta 1980 pridobil ekonomsko pravico do deleža v BDP v letu 2020. Le-ta bo namreč nastal z delom drugih zaposlenih, ki bodo del BDP morali odstopiti za pokojnino temu posamezniku, ki se bo takrat upokojil.

1.1.2 Naložbeni sistem financiranja

Naložbeni sistem financiranja temelji na prispevkih zavarovancev, ki jih redno odvajajo od svojih bruto plač in jih nalagajo na osebne pokojninske račune, kjer se obrestujejo oz. povečujejo z dobički iz naložb (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 29). Tako privarčevana sredstva se uporabijo za izplačilo dodatnih pokojnin. Upravičenec lahko pričakuje višjo pokojnino, kadar je razmerje med dobo prejemanja pokojnine in dobo varčevanja za pokojnino nizko in ko je donosnost visoka. In obratno (Berk Skok & Jašovič, 2007).

Z naložbenim sistemom financiranja pokojninskega sistema je na dolgi rok mogoče odpraviti pomanjkljivost dokladnega sistema, poleg tega pa ima naložbeni sistem še druge pozitivne vplive, saj povečuje narodnogospodarsko varčevanje, zagotavlja domač kapital za nove naložbe, spodbuja razvoj finančnega sistema in posredno dviguje gospodarsko rast (Berk Skok & Jašovič, 2007). Glavni očitke kapitalskemu pokojninskemu sistemu je, da ne vsebuje solidarnosti. A zagovorniki tega sistema v tem vidijo njegovo prednost, saj menijo, da mora vsakdo sam poskrbeti za svojo starost (Tajnikar, 2010, str. 12–13).

Naložbeni sistem temelji na varčevanju posameznika. Varčevanje naj bi spodbudilo investiranje, slednje pa naj bi pripeljalo do povečanja BDP. Pri tem je potrebno poudariti, da z investicijami ne prenesemo dela BDP iz letošnjega leta v neko prihodnje leto, temveč le povečamo proizvodne dejavnike, ki omogočajo, a ne zagotavljajo povečanja BDP v prihodnosti. To pomeni, da BDP, ki ga bo upokojenec leta 2020 dobil v obliki pokojnine, ne bo shranjeni del BDP iz leta 1980. Možno pa je, da bo BDP leta 2020 nastal tudi s kapitalom, ki bo rezultat investicij, ki bodo temeljile na varčevanju tega upokojenca v letu 1980 (Tajnikar, 2010, str. 12–13).

1.2 Pokojninska reforma leta 2000

Zaradi staranja prebivalstva in posledično vse večjega števila upokojencev v primerjavi z delovno aktivnim prebivalstvom je leta 2000 stopil v veljavo nov Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ta je dotedanji enostebni dokladni sistem nadomestil s tremi stebri, poleg tega pa najavil postopno zaostrovanje pogojev in zmanjševanje višine pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Pokojninska reforma, 2010).

Ključne spremembe v pokojninskem zavarovanju so bile naslednje (Pokojninska reforma, 2010):

- Postopno zniževanje pokojninske osnove iz 85 % na 72,5 % povprečne plače izbranega obdobja.
- Postopno povečevanje upokojitvene starosti.
- Sprememba razmerja med najvišjo in najnižjo pokojnino. Najvišja je lahko le štirikrat višja od najnižje.
- Pri odmeri pokojninske osnove se upošteva 18 najboljših zaporednih let, namesto prej upoštevanih 10 let.
- Sprememba pri usklajevanju pokojnin.

1.3 Ureditev pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, sprejet decembra leta 1999, je uveljavil koncept tristebnega pokojninskega sistema. Glavno breme kljub novemu sistemu še vedno nosi steber obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 37).

1.3.1 1. steber – obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje

1. steber ali obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, na podlagi dela, vplačanih prispevkov in načelu vzajemnosti ter solidarnosti, zavarovancem zagotavlja pravico do pokojnine, pravice iz invalidskega zavarovanja, dodatne in druge pravice. S tem poskrbi za njihovo minimalno materialno in socialno varnost (Obvezno pokojninsko zavarovanje, 2010; Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Ur. l. RS, št. 109/2006-UPB4, 112/2006 Odl.US: U-I-358/04-13, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 Skl.US: U-I-325/05-5, 10/2008-ZVarDod, 98/2009-ZIUZGK, 27/2010 Odl.US: U-I-40/09-15, 38/2010-ZUKN v nadaljevanju ZPIZ-1).

Prvi steber je osrednji steber pokojninskega sistema v Sloveniji in temelji na že opisanem dokladnem sistemu plačevanja in črpanja sredstev ter medgeneracijski pogodbi (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 37). V obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje so vključeni vsi zaposleni v RS, državljani RS zaposleni pri tujcih, samozaposleni, kmetje, vrhunski športniki in šahisti ter drugi, za katere to predvideva zakon (ZPIZ-1, členi 13–24).

Izvajalec obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja je Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju Zavod), ki večino sredstev zbere s prispevki delodajalcev in delojemalcev, del sredstev pa prispeva Republika Slovenija (v nadaljevanju RS) (Čok, Stanovnik, Cirman, Prevolnik Rupel & Mrak, 2007, str. 44–45). Delodajalci plačujejo prispevke v višini 8,85 % od odmerjene bruto plače ali bruto zavarovalne osnove. Prispevek zavarovancev znaša 15,5 % od omenjene osnove. Skupna zbirna stopnja prispevkov torej znaša 24,35 % in je nespremenjena že vse od leta 1996 (Financiranje, 2010).

Prispevki zavarovancev so v letu 2009 predstavljali 41,2 % vseh prihodkov Zavoda, sledili so prispevki delodajalcev s 24,2 %, itd. Med odhodki Zavoda so s kar 82,9 % prevladovale

izplačane pokojnine. Zavod je v letu 2009 realiziral prihodke in odhodke v višini 4.653.555.802 EUR. S tem je poslovno leto zaključil z izravnanim finančnim rezultatom poslovanja (Financiranje, 2010).

V 4. členu ZPIZ-1 so iz naslova pravice do pokojnine zagotovljene naslednje oblike pokojnin:

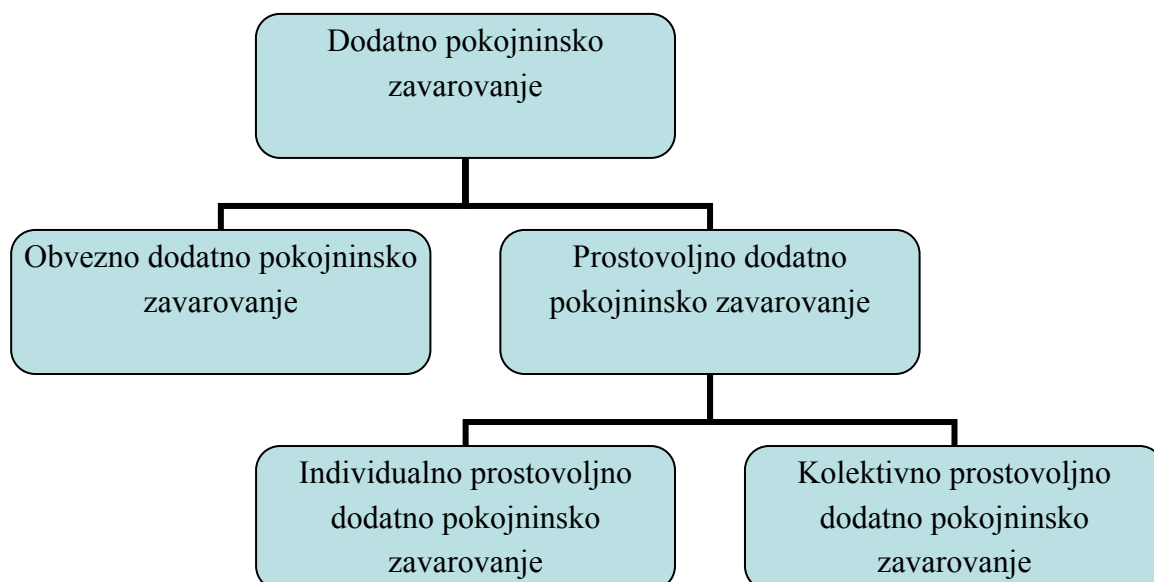
- starostna pokojnina,
- invalidska pokojnina,
- vdovska pokojnina,
- družinska pokojnina,
- delna pokojnina.

Glavna prednost prvega stebra je širok spekter zavarovanj, ki jih pokriva (starost, invalidnost, itd.). Njegova pomanjkljivost pa je v nizkem znesku nadomestila, ki ga prejema upravičenec iz naslova zavarovanja, v primerjavi z njegovim osebnim dohodkom (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 49).

1.3.2 2. steber – dodatno pokojninsko zavarovanje

2. steber je namenjen dodatnemu pokojninskemu zavarovanju in temelji na že opisanem naložbenem sistemu financiranja (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 38). V okviru drugega stebra se zavarovanci lahko odločijo za vključitev v različne oblike dodatnega zavarovanja, ki so prikazane v naslednji shemi.

Slika 1: Delitev zavarovanj v drugem pokojninskem stebru

Vir: A. Žnidaršič Kranjc, Kako prevzeti odgovornost za lastno starost, 2000, str. 44.

1.3.2.1 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje

»Obvezno dodatno zavarovanje po tem zakonu je zbiranje prispevkov delodajalcev zato, da bi se iz zbranih sredstev zagotavljale pravice do poklicne pokojnine oziroma druge pravice, ki bi jih poleg pravic iz obveznega zavarovanja uživali zavarovanci, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela, in zavarovanci, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni moč uspešno poklicno opravljati (ZPIZ-1, člen 279).«

Izvajalec zavarovanja je Sklad obveznega dodatnega zavarovanja. Ta deluje kot vzajemni pokojninski sklad, z njim pa v svojem imenu in za račun zavarovancev opravlja Kapitalska družba (Čok et al., 2007, str. 50; Štrovs, 2000, str. 220).

Osnovna pravica iz naslova obveznega dodatnega zavarovanja je poklicna pokojnina, ki jo zavarovanec po določeni starosti prejema vse do izpolnitve pogojev za pridobitev starostne pokojnine. Pogoj za pridobitev tovrstne pokojnine je vsaj 15 let zavarovanja (Štrovs, 2000, str. 226–227).

Leta 2003 je Vlada Republike Slovenije v sodelovanju s sindikati javnega sektorja ustanovila Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence, s katerim upravlja Kapitalska družba. Gre za kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki je za vse javne uslužbence obvezno (Čok et al., 2007, str. 50).

1.3.2.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

Ta oblika zavarovanja je podrobneje predstavljena v drugem poglavju.

1.3.3 3. steber – dodatno individualno varčevanje

V 3. pokojninskem stebru gre za individualna prostovoljna dodatna pokojninska zavarovanja, kjer posamezniki po svojih zmožnostih varčujejo za svojo starost. Tovrstna zavarovanja izvajajo banke, zavarovalnice in vzajemni skladi, ki po naložbenem načelu zagotavljajo dodatna sredstva zavarovancem (Trije pokojninski stebri, 2010).

Prednost 3. stebra je, da znesek vplačane premije ni omejen. Njegova šibka lastnost pa je davčna spodbuda, saj je davčno olajšavo pri vplačilih v 3. steber mogoče uveljavljati le kot 3 % znižanje davčne osnove pri odmeri dohodnine (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 52).

Tabela 1: Trije stebri pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji

	I. steber	II. steber	III. steber
Oblika zavarovanja	obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje	obvezno in prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	različne oblike zavarovanj in varčevanj
Izvajalec	zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije	<i>obvezno:</i> Kapitalska družba <i>Prostovoljno:</i> vzajemni pokojninski skladi, pokojninske družbe in zavarovalnice	banke, zavarovalnice, vzajemni skladi
Vrsta prejema	pokojnina iz obveznega zavarovanja	pokojnina iz dodatnega zavarovanja	renta, enkratno izplačilo

Vir: *Pokojninski sistem, 2010.*

1.4 Problematika pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji

Slovenski pokojninski sistem trenutno temelji na pretočnem pokojninskem sistemu. Pokojninska blagajna tovrstnega sistema lahko zagotavlja blaginjo prebivalcev le v primeru, da je razmerje med aktivnim prebivalstvom (zaposlenimi) in neaktivnim prebivalstvom (upokojenca) ugodno, kar pomeni, da na 1 upokojenca odpade čim več zaposlenih. To razmerje pa se v Sloveniji tako kot drugod v svetu drastično slabša, saj je se prebivalstvo stara. Posledično vplačila trenutnih zavarovancev vse težje pokrivajo tekoče obveznosti do upravičencev, kar pomeni, da je naša pokojninska blagajna vse bolj nevzdržna (Berk Skok, 2009; Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 15–16).

Staranje prebivalstva je diktirano predvsem z rodnostjo in smrtnostjo. Rodnost že v zadnjih treh desetletjih ne dosega ravni, ki bi zagotavljala normalno reprodukcijo prebivalstva. Leta 1980 je v Sloveniji ženska v povprečju rodila 2,1 otroka, med leti 1990 in 1998 je to povprečje znašalo le 1,2 otroka, kasneje se je rodnost malenkost zviševala in v letu 2008 znašala 1,53 otroka na žensko. To je tudi pričakovana povprečna stopnja rodnosti v naslednjih desetletjih do leta 2050 (Čok, Sambt, Berk Skok & Košak, 2008; Čok, Košak, Berk Skok & Sambt, 2010, str. 2–3).

Po drugi strani se smrtnost v razvitih državah vztrajno znižuje. Posledica tega je vse daljša pričakovana življenjska doba. Slednja je v letu 2005 za moškega znašala 72,8 let in 80,3 leta za žensko. Ob upoštevanju trenda naraščajoče pričakovane življenjske dobe bo le-ta po napovedih v letu 2050 znašala 79,8 let za moškega in 85,1 let za žensko (Čok et al., 2008, str. 277).

Na starostno strukturo prebivalstva vplivajo tudi migracije. Njihov vpliv je v Sloveniji pozitiven, saj se priseljuje večinoma mlado prebivalstvo. Vendar lahko migracije le nekoliko ublažijo proces staranja prebivalstva, ne morejo pa ga zaustaviti (Čok et al., 2010, str. 2).

Veliko obremenitev za pokojninski sistem bo v prihodnjih desetletjih povzročila tako imenovana *baby-boom* generacija. Gre za številčno izredno močne generacije rojene po drugi svetovni vojni. Prihaja namreč čas njihovega upokojevanja, na drugi strani pa v aktivno dobo prihajajo številčno šibke generacije (Čok et al., 2010, str. 1–3).

Projekcije torej kažejo na drastično poslabšanje starostne strukture prebivalstva. Delež prebivalstva starega med 20 in 64 let naj bi se iz 64,3 % v letu 2008 znižal na vsega 49,1 % v letu 2060. Delež prebivalstva starega nad 65 let pa naj bi se podvojil in sicer iz 16,1 % na kar 33,4 % (Čok et al., 2010, str. 7). Posledica tega bo izrazito poslabšanje razmerja med zavarovanci in upokojenci. Leta 1960 je na 1 upokojenca odpadlo kar 5 zaposlenih, leta 1985 le še 3 (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 16). Danes, ko je razmerje že kritično, 1 upokojenca pokriva le še 1,6 zaposlenega (Zavarovanci, 2010).

Predvideno gibanje stopnje rodnosti, pričakovane življenjske dobe in neto migracij prikazuje priloga št. 1, predvideno starostno strukturo prebivalstva pa priloga št. 2.

Staranje prebivalstva pomeni vse več izdatkov pokojninske blagajne. Če so leta 2008 izdatki za pokojnine znašali 9,09 % BDP, naj bi se v letu 2050 povzpeli na 16,35 % (projekcija gibanja je prikazana v prilogi št. 3). Vse manjše število delovno aktivnih prebivalcev v primerjavi z upokojenci pa pomeni vse manj sredstev, s katerimi se bodo te pokojnine financirale (Čok et al., 2010, str. 13).

Berk Skok (2009) navaja še eno težavo slovenskega pokojninskega sistema. To je velika nepreglednost sistema, saj posameznik nima informacije o tem, kakšna pokojnina ga čaka. Poleg tega poudarja tudi nepravilnost sistema, saj le-ta ne temelji na aktuarski pravičnosti.

Velika napaka pokojninskega sistema je tudi v tem, da je s prispevki v pokojninsko blagajno obremenjeno le delo, kapital pa ne. Če bi v pokojninsko blagajno prek dohodkovnih davkov vplačeval tudi kapital, bi bilo breme pokojnin bistveno manjše (Glavič, 2010, str. 2–3).

1.5 Nova pokojninska reforma in smernice za prihodnost

Kot odgovor na obstoječo problematiko slovenskega pokojninskega sistema je Vlada pripravila predlog pokojninske reforme. Ključne novosti predlagane reforme so (Glavič, 2010, str. 2–3):

- Zvišanje polne upokojitve starosti iz trenutnih 63 na 65 let za moške in iz 61 na 63 let za ženske.

- Zvišanje minimalne starosti za upokojitev na 60 let ob 40 letih pokojninske dobe za moške in 38 letih za ženske (tako imenovana predčasna upokojitev).
- Podaljšanje obračunskega obdobja za odmero pokojnine s sedanjih najugodnejših zaporednih 18 let na 34 let.
- Rast pokojnin po tako imenovanem švicarskem modelu, kjer je rast pokojnine v 50 % vezana na rast inflacije, v 50 % pa na rast plač.
- Odprava bonusov za študijska leta, vojsko in otroke.
- Zavarovanec, ki bo izpolnil pogoj za predčasno upokojitev, a kljub temu ostal zaposlen, bo lahko do polne upokojitvene starosti poleg plače mesečno prejemal 20 % predčasne pokojnine. Namesto tega pa se mu lahko kasnejša pokojnina za vsak dodaten mesec aktivnosti poveča za 0,3 %, kar je 3,6 % na leto. Z enakim % na mesec bodo zavarovanci »kaznovani« za predčasno upokojitev.
- Varstveni dodatek se izloči iz pokojninske blagajne.

1.5.1 Predlagane smernice za prihodnost

Ena možnost je uvedba tako imenovanega točkovnega pokojninskega sistema. Po tem sistemu bi plačo zaposlenega primerjali s povprečno plačo. Glede na razmerje bi mu dodelili določeno število točk, na podlagi katerih bi se kasneje obračunala pokojnina (Dernovšek, 2010, str. 4). Pri tem velja opozoriti na veliko moč politike, ki bi lahko z določanjem vrednosti točke vplivala na velikost pokojnine (Javornik, 2009, str. 3).

Berk Skok in Jašovič (2007) sta mnenja, da je potrebno pokojninski sistem zasnovati na treh stebrih. Prvi steber sestavljata socialni steber (*zero pillar*), ki zagotavlja zgolj osnovno varnost v starosti in temelji na redistributivnosti, ter pretočni steber, zasnovan na navideznih računih. Gre za tako imenovani NDC (*national defined contribution*) sistem. Bistvo delovanja NDC sistema je v doslednem povezovanju prispevkov, ki se indeksirajo in evidentirajo na individualnih računih ter prihodnjih pokojnin. Indeksacija pokojnin se opravi glede na eno izmed realnih ekonomskih kategorij (rast realnih plač, gospodarska rast itd.), kar pomeni, da pokojnine ohranjajo korak z gospodarskim razvojem družbe. Glavna prednost tega sistema je, da omogoča relativno hiter prehod iz sedanje pokojninske ureditve, v novo, vzdržno ureditev. Vzdržnost je zagotovljena s tem, da so izplačane pokojnine usklajene s prispevki, ki jih plačuje aktivno prebivalstvo. Poleg tega je sistem zelo pregleden, saj posamezniku omogoča, da v vsakem trenutku pridobi informacijo o vplačanih prispevkih, o stanju na njegovem pokojninskem računu in o pokojnini, ki jo na tej podlagi lahko pričakuje. Drugi steber se oblikuje po naložbenem načelu in sicer kot obvezno kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje, s čimer se tudi bolj revnim omogoči, da ustvarijo prihranke za starost. Drugi steber vključuje še prostovoljno kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje. Prostovoljno individualno dodatno pokojninsko zavarovanje pa je organizirano v okviru tretjega stebra. Kot pravi Aleš Berk Skok (Rednak, 2009, str. 4) bi s takim sistemom pridobili tako zaposleni, z višjimi pokojninami, kot tudi delodajalci, z nižjo obremenitvijo dela, kar bo povečalo njihovo konkurenčno sposobnost v svetu.

Poleg tega bi bilo obvezno iz pokojninskega sistema izključiti vse socialne transferje, ki trenutno v sistemu nastopajo kot pokojnine, vendar to niso. Tako bi bilo smiselno za borčevske, družinske in vdovske pokojnine ter druge družinske dodatke ustvariti novo blagajno, ki se ne bo polnila s pokojninskimi prispevki (Repovž, 2010, str. 4–7).

2 PROSTOVOLJNO DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

»Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje predstavlja po tem zakonu zbiranje denarnih sredstev na osebnih računih zavarovancev, vključenih v to obliko zavarovanja, z namenom, da se jim ob dopolnitvi določene starosti ali v drugih primerih, določenih v pokojninskem načrtu, zagotovijo dodatne pokojnine ali druge v tem zakonu določene pravice (ZPIZ-1, člen 293).« Gre za obliko zavarovanja z obročnim vplačevanjem premij, pri katerem zavarovanec nosi naložbeno tveganje z minimalnim zajamčenim izplačilom (Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

S prostovoljnim dodatnim pokojninskim zavarovanjem (v nadaljevanju PDPZ) so zavarovanci upravičeni do (ZPIZ-1, členi 361–365):

- dodatne starostne pokojnine,
- dodatne invalidske pokojnine,
- dodatne družinske pokojnine,
- predčasne dodatne starostne pokojnine.

2.1 Individualno in kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje

PDPZ se deli na (Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010; ZPIZ-1, člen 293):

- Individualno zavarovanje – to je PDPZ, katerega samostojno financira posameznik, ki je zavarovanec ali uživalec pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja.
- Kolektivno zavarovanje – to je PDPZ, v katerega se prek delodajalca, ki delno ali v celoti financira pokojninski načrt, vključi posameznik, ki je zavarovanec ali uživalec pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja. V to zavarovanje se ne more vključiti samozaposlena oseba in posameznik, ki je pretežni lastnik podjetja, zavoda ali zadruga, v kateri je zaposlen.

2.2 Davčne olajšave

Zavarovancu, ki izvajalcu pokojninskega načrta v svojo korist plačuje premije PDPZ, se zniža osnova za dohodnino za leto, v katerem je bila premija plačana. Vendar se olajšava prizna največ v višini 24 % letnih prispevkov za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje oz. 5,844 % bruto plače oz. 2.646,21 EUR v letu 2010 (ZPIZ-1, člen 367; Davčne olajšave, 2010).

V 367. členu ZPIZ-1 je določeno, da se znesek premije PDPZ, ki jo za račun zavarovanca plačuje delodajalec izvajalcu pokojninskega načrta, zavarovancu ne šteje v dohodninsko osnovo za leto, v katerem je bila premija plačana. Tudi v tem primeru se olajšava prizna le do omejitev omenjenih v prejšnjem odstavku.

Pri tem ne gre za oprostitev plačila dohodnine, temveč le za njeno odložitev. Ko zavarovanec začne prejemati pokojnino, mora plačati tudi dohodnino. To je za zavarovanca bolj ugodno, saj varčuje v bruto znesku, poleg tega pa med prejemanjem pokojnine praviloma pade v nižji davčni razred, kar pomeni, da bo plačana dohodnina nižja (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 46–47).

368. člen ZPIZ-1 določa, da se delodajalcu, ki financira pokojninski načrt kolektivnega zavarovanja, premije PDPZ, ki jih plača v korist zavarovanca, priznajo kot davčna olajšava pri davku od dobička pravnih oseb in pri davku od dohodkov iz dejavnosti za leto, v katerem je bila premija plačana. Poleg tega se od premije ne plačujejo prispevki za socialno varnost. Olajšava se prizna do zgoraj omenjenih omejitev.

2.3 Pokojninski načrt

»Pokojninski načrt določa pogoje za pridobitev pravic iz prostovoljnega dodatnega zavarovanja, vrsto in obseg teh pravic ter postopek za njihovo uveljavitev (ZPIZ-1, člen 295).«

Glede na to, kdo upravlja pokojninski načrt in kdo jamči za izplačila, pokojninske načrte delimo na (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 82):

- državne pokojninske načrte,
- zasebne pokojninske načrte,
  - poklicne pokojninske načrte,
  - individualne pokojninske načrte.

Pokojninski načrt se oblikuje za obvezno in dodatno pokojninsko zavarovanje (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 85). Če je skladen z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ga odobri minister za delo, pokojninski načrt pa se vpiše v register, ki je prav tako v pristojnosti ministra za delo (ZPIZ-1, člen 297).

Po 296. členu ZPIZ-1 mora pokojninski načrt vsebovati opredelitev ali je namenjen individualnemu ali kolektivnemu zavarovanju, pogoje za vključitev v pokojninski načrt, način in roke za plačevanje premije ter pravne posledice, če premija ni plačana, določbo, da so pravice iz prostovoljnega dodatnega zavarovanja po pokojninskem načrtu neprenosljive, razen v primerih določenih s tem zakonom in druge elemente določene z zakonom.

Pokojninski načrt mora po 296. Členu ZPIZ-1 v zvezi z zavarovanjem za kritje dodatne starostne pokojnine in predčasne dodatne starostne pokojnine vsebovati še opredelitev, da gre za

zavarovanje, pri katerem zavarovanec prevzema naložbeno tveganje, določbo o zajamčenem donosu, določbo najvišjih stroškov, pogoje za pridobitev pravice do (predčasne) dodatne starostne pokojnine, pogoje za prenehanje zavarovanja in druge elemente določene z zakonom.

V skladu z 298. členom ZPIZ-1 mora biti zajamčeni donos izražen kot letna stopnja donosa, le-ta pa ne sme biti nižja od 40 % povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom (minimalna zajamčena donosnost).

Vsak pokojninski načrt mora vsebovati tudi izjavo o naložbeni politiki. Poleg tega je izvajalec pokojninskega načrta vsaj enkrat letno dolžan obvestiti zavarovanca o morebitnih spremembah v pokojninskem načrtu, o vplačanih premijah, o številu enot na računu zavarovanca itd. (ZPIZ-1, člen 298 a, b).

2.4 Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja

Zakon določa naslednje izvajalce pokojninskih načrtov (Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja, 2010):

- pokojninske sklade, ki so lahko organizirani kot:
  - zaprti ali odprti vzajemni pokojninski skladi,
  - pokojninske družbe,
- zavarovalnice, katerim je dovoljeno opravljati posle življenjskega zavarovanja.

V okviru opravljanja PDPZ izvajalci sklepajo zavarovanja, zbirajo premije, upravljajo s premoženjem kritnega sklada in vzajemnega pokojninskega sklada ter izplačujejo pokojnine. Pri tem lahko zavarovalnice in pokojninske družbe neposredno izvajajo vse navedene posle, medtem ko vzajemni pokojninski skladi ne morejo neposredno izvajati posla izplačevanja pokojnine. Upravljavec sklada mora namreč v imenu in za račun zavarovanca skleniti ustrezno zavarovalno pogodbo (Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja, 2010).

2.4.1 Vzajemni pokojninski skladi

Vzajemni pokojninski sklad (v nadaljevanju VPS) ni pravna oseba, temveč je zgolj premoženje, ki se financira z vplačanimi premijami PDPZ in je namenjeno kritju obveznosti do zavarovancev PDPZ. VPS je v lasti zavarovancev PDPZ in se upravlja izključno v njihovo korist. Štetni mora vsaj 1000 članov, njegovo premoženje pa mora biti ločeno od premoženja osebe, ki je oblikovala pokojninski načrt, kot tudi od premoženja upravljavca VPS (ZPIZ-1, člen 307; Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja, 2010).

Po 315. členu ZPIZ-1 je upravljavec VPS lahko zavarovalnica ali pokojninska družba, ki ima dovoljenje za opravljanje poslov upravljanja pokojninskih skladov po zakonu, ki ureja zavarovalništvo ali banka, ki ima dovoljenje za opravljanje poslov upravljanja pokojninskih skladov, po zakonu, ki ureja bančništvo.

VPS je lahko zaprt ali odprt. Člani zaprtega so lahko le zaposleni pri delodajalcu, ki je ustanovitelj sklada, medtem ko pri odprtem skladu članstvo ni pogojeno z zaposlitvijo pri tem delodajalcu (ZPIZ-1, člen 309).

2.4.1.1 Vzajemni pokojninski sklad AIII

Ustanovitelj in upravljavec vzajemnega pokojninskega sklada AII je Abanka Vipava, d.d. V okviru AII VPS se izvajata pokojninska načrta individualnega in PDPZ. Ob koncu leta 2009 je bilo v AII VPS vključenih 2.997 zavarovancev, kar je 126 zavarovancev več kot v enakem obdobju leto pred tem. Zavarovanci so v celotnem preteklem letu vplačali za 2.392.413 EUR premij, kar je 146.483 EUR več kot v letu 2008. AII VPS je v letu 2009 40 % vseh svojih sredstev vložil v državne obveznice, 30,9 % sredstev je plasiral v druge dolžniške vrednostne papirje, 8 % sredstev pa je šlo v delnice. S tem je ustvaril 7,74 % donos na vplačana sredstva zavarovancev, kar je bistveno boljše kot v letu 2008, ko je bil donos negativen in je znašal -5,29 % (Abanka Vipava, d.d., 2010, str. 1–31).

2.4.1.2 Odprti vzajemni pokojninski sklad Banke Koper

Ustanovitelj in upravljavec odprtega vzajemnega pokojninskega sklada (v nadaljevanju OVPS) je Banka Koper, d.d., ki svojim zavarovancem nudi vključitev v individualni in kolektivni pokojninski načrt. V letu 2008 je bilo 59,5 % vseh sredstev vloženih v obveznice, 29,5 % sredstev je bilo usmerjenih v depozite, 5,5 % sredstev je bilo v delnicah (Banka Koper, d.d., 2009, str. 3–13).

Zadnji dan leta 2009 je bilo v OVPS Banke Koper vključenih 6.022 zavarovancev, kar je 3 % več kot na isti dan v letu 2008. Od tega jih je bilo kar 5.337 vključenih v kolektivno PDPZ. OVPS Banke Koper je ob koncu leta 2009 zavarovancem na vplačana sredstva pripisal 5,19 % donos (Banka Koper, d.d., 2010, str. 35).

2.4.1.3 Kapitalski vzajemni pokojninski sklad

Kapitalski vzajemni pokojninski sklad (KVPS) je odprt pokojninski sklad, namenjen izvajanju individualnih in kolektivnih pokojninskih načrtov PDPZ. Ustanovitelj in upravljavec KVPS je Kapitalska družba, d.d., ki je največja izvajalka dodatnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji. Poleg KVPS upravlja še s Prvim pokojninskim skladom RS, s Skladom obveznega dodatnega zavarovanja RS in z Zaprtim vzajemnim pokojninskim skladom za javne uslužbence (Kapitalska družba, d.d., 2010, str. 8–20).

Konec leta 2009 je bilo v KVPS vključenih 35.485 zavarovancev, kar je 1.402 zavarovanca več kot v letu 2008. Od tega jih je bilo 34.628 vključenih v kolektivno, 1.572 pa v individualno PDPZ. Vsi zavarovanci so v preteklem letu v sklad vplačali za 28.576.000 EUR premij. 60,42 %

vseh sredstev je bilo plasiranih v obveznice, 22,24 % sredstev je šlo v depozite in le 4,74 % sredstev je bilo usmerjenih v delnice. Na podlagi navedene strukture naložb je KVPS v letu 2009 ustvaril 8,57 % donos na vplačana sredstva zavarovancev (Kapitalska družba, d.d., 2010, str. 8–20).

2.4.1.4 Vzajemni pokojninski sklad Delta

Vzajemni pokojninski sklad Delta je bil ustanovljen pri Probanki, d.d., ki z njim tudi upravlja. VPS Delta upravlja individualni in kolektivni pokojninski načrt. V letu 2009 je sklad pridobil 119 novih zavarovancev, tako da je bilo ob koncu leta zavarovanih 4.256 oseb. Kar 4.118 jih je bilo vključenih v kolektivni pokojninski načrt in le 138 v individualnega. Vsi zavarovanci so v sklad vplačali za 7.378.009 EUR premij, kar je 861.566 EUR več kot v letu pred tem. VPS Delta je v preteklem letu ustvaril 5,98 % donos na vplačana sredstva zavarovancev. V primerjavi z letom 2008, ko je le-ta znašal –6,25 %, je sprememba občutna (Probanka, d.d., 2010, str. 10–20).

2.4.1.5 Odprti vzajemni pokojninski sklad Leon 2

Ustanovitelj in upravljavec OVPS Leon 2 je Generali Zavarovalnica, d.d., ki zavarovancem omogoča vključitev v individualno in kolektivno PDPZ. Na zadnji dan leta 2009 je bilo zavarovanih 4.772 zavarovancev, kar je 118 več kot istega dne leto prej. Celotna pobrana premija je znašala 2.842.591 EUR, kar je 60.771 EUR več kot v letu 2008. 47,12 % vseh sredstev je bilo vloženih v države obveznice, 37,35 % sredstev je bilo plasiranih v obveznice gospodarskih družb in le 2,69 % v delnice. Kljub dokaj konservativni naložbeni strukturi je OVPS Leon 2 v letu 2009 svojim članom pripisal 6,74 % donos in s tem popravil rezultat iz leta 2008, ko je donos znašal –3,17 % (Generali Zavarovalnica, d.d., 2010, str. 15, 37–42).

2.4.2 Pokojninske družbe

V skladu s 337. členom ZPIZ-1 je pokojninska družba opredeljena kot pravna oseba, ki ima sedež v RS in mora šteti vsaj 15.000 zavarovancev PDPZ. Dejansko gre za specializirano obliko zavarovalnice, ki je lahko organizirana izključno kot delniška družba, opravlja pa lahko samo zavarovalne posle PDPZ (Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja, 2010).

2.4.2.1 Pokojninska družba A

Pokojninska družba A je zadnji dan v letu 2009 z 47.261 zavarovanci pokrivala 14 % tržni delež med izvajalci PDPZ. Število zavarovancev se je v primerjavi z letom 2008 povečalo za 1761 zavarovancev. Vsi skupaj so vplačali za 22.550.449 EUR premij, kar je 5 % manj kot leto pred tem. V letu 2009 je kritni sklad Pokojninske družbe A 22,9 % vseh sredstev usmeril v državne obveznice, 37,1 % sredstev je bilo naloženih v obveznice drugih izdajateljev, 8,1 % sredstev pa je šlo v delnice. Ta struktura naložb je precej bolj konservativna kot tista iz leta 2007, ko je bilo skoraj 20 % sredstev usmerjenih v delnice. A glede na finančno in gospodarsko krizo se je

sprememba taktike obrestovala, saj je družba v letu 2008 ustvarila 1,06 % donos na vplačana sredstva zavarovancev, v preteklem letu pa je Pokojninska družba A zavarovancem pripisala 3,77 % donos (Pokojninska družba A, d.d., 2010, str. 4, 26).

2.4.2.2 Skupna pokojninska družba

Skupna pokojninska družba zavarovance vključuje v tri pokojninske načrte. Dva sta kolektivna, eden pa je individualen. Pokojninski načrti se izvajajo v dveh kritnih skladih. Naložbena politika skladov je zaradi krize že od leta 2008 bolj konservativna. V letu 2009 so skladi 33,1 % sredstev usmerili v državne obveznice, 33,8 % sredstev je bilo naloženih v druge obveznice, 26,8 % v depozite in 6,5 % v delnice. S to strukturo naložb so v letu 2009 dosegli 4,4 % donos na vplačana sredstva zavarovancev in s tem izboljšali rezultat iz leta poprej, ko je bil donos negativen in sicer -3,7 % (Skupna pokojninska družba, d.d., 2010, str. 1–14).

V letu 2009 je Skupna pokojninska družba pridobila 2.233 novih zavarovancev. 284 se jih je vključilo v individualno, 1.949 pa v kolektivno dodatno zavarovanje. Vsega skupaj je bilo konec leta zavarovanih 74.957 zavarovancev, kar predstavlja 22 % tržni delež med ponudniki PDPZ. Zavarovanci so v letu 2009 vplačali skupno za 38.145.585 EUR premij, kar je 4.090.451 EUR manj kot leto prej (Skupna pokojninska družba, d.d., 2010, str. 1–14).

2.4.2.3 Moja naložba pokojninska družba

Moja naložba pokojninska družba ima dva registrirana pokojninska načrta (individualni in kolektivni), ki se izvajata v okviru enotnega kritnega sklada. Struktura naložb sklada je bila v letu 2009 nenaklonjena tveganju, saj je bilo kar 86,72 % vseh sredstev vloženih v obveznice in druge dolžniške vrednostne papirje, medtem ko je šlo v delnice le 3,94 % sredstev. Moja naložba pokojninska družba je v preteklem letu zavarovancem pripisala 3,27 % donos (Moja naložba pokojninska družba, d.d., 2010, str. 61–79).

Ob koncu leta 2009 je bilo zavarovanih 32.822 zavarovancev, kar je 1.615 zavarovancev več kot v istem obdobju leta 2008. Večina, 94,9 %, jih je vključenih v kolektivni pokojninski načrt. V letu 2009 je celotna vplačana premija znašala 14.897.646 EUR, 935.917 EUR pa je bilo na družbo prenesenih od drugih izvajalcev. Višina pobranih premij je bila za 7,4 % višja kot leto pred tem (Moja naložba pokojninska družba, d.d., 2010, str. 61–79).

2.4.3 Zavarovalnice

Pokojninski načrt lahko izvaja zavarovalnica, ki ima dovoljenje za opravljanje poslov življenjskega zavarovanja po zakonu, ki ureja zavarovalništvo (Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja, 2010). Zavarovalnica lahko izvaja PDPZ oz. je izvajalec pokojninskega načrta v okviru drugega pokojninskega stebra kot ustanovitelj in/ali upravitelj pokojninskega sklada ali kot izvajalec pokojninskega načrta. Zavarovalnice pa ponujajo tudi

dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v okviru tretjega pokojninskega stebra (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 114).

2.4.3.1 Prva osebna zavarovalnica

Prva osebna zavarovalnica je upravljavec štirih pokojninskih kritnih skladov ter dveh skladov naložbenih zavarovanj z različno naložbeno politiko, zavarovancem pa ponuja 7 pokojninskih načrtov. Osnovno vodilo pri upravljanju sredstev skladov je konservativnost in varnost, zato je večina sredstev skladov usmerjena v varne dolžniške vrednostne papirje (Prva osebna zavarovalnica, d.d., 2010, str. 1–2, 12–18).

Prva osebna zavarovalnica je v letu 2009 na novo zavarovala 2.386 zavarovancev in trenutno s skoraj 79.000 zavarovanci pokriva 23 % tržni delež na področju PDPZ. Zavarovanci tega zavarovanja so v letu 2009 vplačali za 28.680.943 EUR premij, kar je 1,62 % več kot v letu pred tem. Povprečna letna premija na zavarovanca je znašala 364 EUR, skladi Prve osebne zavarovalnice pa so ustvarili 3,09 % donos na vplačana sredstva zavarovancev (tehtano povprečje), s čimer so preseгли minimalni zajamčeni donos in kar je bistveno bolje kot v letu 2008, ko je bil donos negativen in sicer –1,04 % (Prva osebna zavarovalnica, d.d., 2010, str. 12–18).

2.4.3.2 Zavarovalnica Triglav

Konec leta 2009 je bilo pri Zavarovalnici Triglav 45.413 zavarovancev PDPZ, kar je 927 več kot leto pred tem. Zavarovanci tovrstnega zavarovanja so vplačali za 19.781.923 EUR premij. V primerjavi z letom 2008 je to kar 29 % slabši izkupiček. To je posledica prenosa sredstev iz pokojninskega načrta Skupne pokojninske družbe v pokojninski načrt Zavarovalnice Triglav v letu 2008 (Zavarovalnica Triglav, d.d., 2010, str. 40–48). Naložbena politika Zavarovalnice Triglav je usmerjena v čim večjo varnost, zato je bilo kar 55,6 % sredstev kritnega sklada v letu 2007 usmerjenih v državne obveznice, 35,4 % sredstev je šlo v obveznice drugih izdajateljev in le 4,8 % sredstev je bilo usmerjenih v delnice (Zavarovalnica Triglav, d.d., 2009). Kljub konservativni naložbeni politiki je Zavarovalnica Triglav v letu 2009 ustvarila 8,11 % donos na vplačana sredstva zavarovancev, kar je bolje od donosa v letu 2008, ko je le ta znašal 2,35 % (Prva osebna zavarovalnica, d.d., 2010, str. 13).

2.4.3.3 Adriatic Slovenica Zavarovalna družba

Adriatic Slovenica Zavarovalna družba trenutno zavarovancem nudi le kolektivno PDPZ. V to zavarovanje je bilo leta 2009 vključenih 2.384 zavarovancev. Ti so vplačali za 986.428 EUR premij (Adriatic Slovenica Zavarovalna družba, d.d., 2010b, str. 39, 197). Adriatic Slovenica Zavarovalna družba vodi izrazito konservativno politiko z varnimi naložbami, saj je kritni sklad v letu 2009 kar 77 % vseh vloženih sredstev usmeril v obveznice in zgolj 1 % v delnice. S to

naložbeno politiko so v preteklem letu zavarovancem pripisali 2,29 % donos (Adriatic Slovenica Zavarovalna družba, d.d., 2010a, str. 16–18).

3 EMPIRIČNA ANALIZA STANJA PROSTOVOLJNEGA DODATNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA V REPUBLIKI SLOVENIJI

3.1 Odnos Slovencev do varčevanja za starost

Kapitalska družba, d.d., je v letu 2007 izvedla anketo, s katero so želeli izvedeti, kako Slovenci gledajo oz. kako se pripravljajo na svojo starost. V vzorec so vzeli 709 anketirancev starih med 15 in 50 let. 84 % vprašanih je mnenja, da bodo za svojo pokojnino morali poskrbeti sami, bodisi deloma (54 %) ali v celoti (30 %). Le 14 % jih verjame, da bo za njihovo pokojnino v celoti poskrbela država.

53 % anketirancev že varčuje za finančno neodvisno starost, preostalih 47 % še ne. Slednji kot razlog najpogosteje navajajo pomanjkanje sredstev (47 % tistih, ki NE varčujejo za starost), nekateri so mnenja, da je za to še čas (19 %), nekateri še niso zaposleni in nimajo stalnih prihodkov (12%). Med oblikami varčevanja za starost se najpogosteje pojavljajo skladi z 19,6 %, sledijo pokojninska varčevanja/zavarovanja s 15,5 %, banke s 15,1 %, življenjska zavarovanja z 12,1 %, druga zavarovanja z 9,4 % itd.

62 % vprašanih varčuje za starost v obliki dodatnega pokojninskega zavarovanja. Pri vprašanju o ponudniku dodatnega pokojninskega zavarovanja, pri katerem so zavarovani, so zelo veliko glasov zbrale zavarovalnice, ki tovrstnega zavarovanja sploh ne omogočajo (Merkur 4,8 %, Vzajemna 4,1%, Zavarovalnica Maribor 4,0 % itd.), kar 17,1 % anketirancev pa sploh ne ve, pri katerem ponudniku so zavarovani. To dokazuje izredno slabo poznavanje produkta dodatnega pokojninskega zavarovanja. Zadnje trditev podkrepi odgovor, da ima kar 38 % vprašanih sklenjeno individualno dodatno pokojninsko zavarovanje, čeprav dejanske številke (prikazane v naslednjem podpoglavju) tega ne potrjujejo.

3.2 Dejansko stanje na področju prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v Republiki Sloveniji

Zadnji dan leta 2009 je bilo v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje vključenih 886.991 zavarovancev. Med njimi je 529.275 oz. 59,67 % zavarovancev imelo sklenjeno tudi PDPZ. Od tega je bilo 503.596 oz 95,2 % zavarovancev vključenih v kolektivno, 25.679 oz. 4,8 % pa v individualno PDPZ (Dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

Tabela 2: Število vključenih v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

	Vzajemni pokojninski skladi	Pokojninske družbe	Zavarovalnice	SKUPAJ
31.12.2001	15.905	65.990	00	81.895
31.12.2002	31.539	103.760	37.745	173.044
31.12.2003	36.573	130.702	43.188	210.463
30.06.2004	195.138	143.443	38.349	376.930
30.11.2006	219.292	232.466		451.758
31.12.2007	231.396	142.658	117.012	491.066
31.12.2008	239.433	150.251	125.448	515.132
31.12.2009	247.482	154.976	126.817	529.275

Vir: Dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010.

V pokojninski načrt je bilo 31. 12. 2009 vključenih 5.959 delodajalcev, od tega 5.335 oz. 89,5 % pri pokojninskih družbah in zavarovalnicah in 624 oz. 10,5 % pri vzajemnih skladih (Dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010).

Tabela 3: Obseg sredstev in povprečne vplačane premije (1. 1. 2009–30. 9. 2009 v EUR)

	Obseg sredstev	Povprečna mesečna premija na zavarovanca	Preračun povprečne letne premije na zavarovanca
Zavarovalnice	326.860.000	32,64*	391,68
Pokojninske družbe	550.618.000	41,27*	495,24
VPS	647.407.637	35,74**	428,88
SKUPAJ	1.524.885.637		

* Bruto premija.

** Čista premija.

Vir: Dodatno pokojninsko zavarovanje, 2010.

Po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve so izvajalci PDPZ skupaj zbrali 1.524.885.637 EUR sredstev. 42,5 % sredstev je pripadlo VPS, 36,1 % pokojninskim družbam in 21,4 % zavarovalnicam. Povprečna mesečna premija na zavarovanca se giblje okrog oz. pod 40 EUR. Kaj obseg varčevanja na taki ravni pomeni za posameznikovo dodatno pokojnino, je predstavljeno v nadaljevanju.

3.3 Pokojnina iz 1. in 2. stebra

Pokojninska reforma, sprejeta leta 2000, postopoma zastruje pogoje za upokojevanje, hkrati pa postopoma – do leta 2025 – znižuje nadomestitveno razmerje (višina pokojnine izražena kot odstotek pokojninske osnove). Zaradi usklajevanja preteklih pokojnin s pokojninami novih upokojencev ter usklajevanjem rasti pokojnin z rastjo plač se nadomestitveno razmerje, ki ga predpisuje Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, še dodatno pomnoži s posebnim valorizacijskim količnikom. Valorizacijski količnik za leto 2008 je znašal 0,754, v izračunih pa se predpostavlja, da ostaja nespremenjen v vseh naslednjih letih. V prilogi št. 4 je prikazano predvideno dejansko nadomestitveno razmerje za pokojnino iz 1. pokojninskega stebra v naslednjih desetletjih. Pri tem je potrebno poudariti, da prikazano gibanje velja le, če vlada ne bo omejevala javnofinančnih izdatkov za pokojnine. V primeru omejevanja bo nadomestitveno razmerje padlo še nižje in hitreje, tem ostrejša omejitev bo sprejeta (Čok et al., 2010, str. 7–10).

Pokojnine iz 1. stebra bodo za prihodnje generacije upokojencev ob upoštevanju nadomestitvenega razmerja vse nižje in ne bodo zagotavljale brezskrbne starosti. V kolikor si bodo bodoči upokojenci želeli zagotoviti nek normalni življenjski standard tudi po upokojitvi, se bodo morali vključiti v PDPZ, kar jim bo omogočilo prejemanje dodatne pokojnine poleg tiste, do katere bodo upravičeni iz 1. pokojninskega stebra. Normalno preživljanje pokoja naj bi omogočilo nadomestitveno razmerje med 60 in 80 %. V izračunih je predpostavljeno, da si bodo bodoči upokojenci ob upokojitvi želeli zagotoviti skupno pokojnino vsaj v višini 70 % nadomestitvenega razmerja. Ker bo nadomestitveno razmerje za pokojnino iz 1. stebra že leta 2025 padlo na vsega 54,67 %, bodo morali bodoči upokojenci razliko do 70 % privarčevati sami (Čok et al., 2010, str. 44).

Priloga št. 6 prikazuje povprečne neto plače, mesečne pokojnine iz 1. stebra za povprečne posameznike v posameznem dohodkovnem razredu (dohodkovni razredi so prikazani v prilogi št. 5) ter potrebne zneske dodatnih pokojnin, ki bi posamezniku po upokojitvi (Čok et al., 2010, str. 45):

- nadomestili izpad pokojnine iz 1. stebra zaradi slabšanja nadomestitvenega razmerja,
- nadomestili izpad dohodka do višine 70 % plače, ki jo je prejemal v aktivni dobi,
- nadomestili izpad dohodka do višine 100 % plače, ki jo je prejemal v aktivni dobi.

Izračuni temeljijo na predpostavki, da vlada v prihodnje ne bo omejila javnofinančnih izdatkov za pokojnine. V primeru omejitev bo pokojnina iz 1. stebra še nižja, potrebna dodatna pokojnina za pokrivanje izpada pokojnine oz. dohodka pa še višja (Čok et al., 2010, str. 51).

Posameznik v 5. dohodkovnem razredu, ki se bo upokojil leta 2045, bo mesečno prejel 901 EUR pokojnine iz 1. stebra, poleg tega mora mesečno zagotoviti 96 EUR dodatne pokojnine, da bo dosegel pokojnino po pogojih iz leta 2009, 253 EUR dodatne pokojnine, da bo nadomestil izpad

dohodka do višine 70 % plače, in kar 747 EUR dodatne pokojnine, da bo nadomestil izpad dohodka do višine 100 % plače, ki jo je prejemal pred upokojitvijo.

Razlika v potrebnih zneskih varčevanja za dodatno pokojnino se pojavi zaradi različne dolžine obdobja, v katerem posameznik akumulira svoje prihranke. Daljše kot je obdobje zbiranja in nalaganja sredstev, nižji je potreben znesek varčevanja (Čok et al., 2010, str. 54). Moški v 5. dohodkovnem razredu, ki se bo pri starosti 65 let upokojil leta 2030, mora za dodatno pokojnino, ki mu bo zagotovila 70 % nadomestitveno razmerje, začeti z varčevanjem v višini 122 EUR mesečno. Medtem mora moški v istem dohodkovnem razredu, ki se bo pri starosti 65 let upokojil leta 2045, za enako dodatno pokojnino, začeti z varčevanjem v višini 76 EUR mesečno.

Zneski varčevanja so različni tudi zaradi različnih naložbenih politik posameznikov. Naložbene politike se razlikujejo glede na to, koliko sredstev se vloži v delnice in koliko v obveznice. Od strukture premoženja je namreč odvisna izpostavljenost tveganju in donos. Empirične raziskave kažejo, da so delnice na dolgi rok (več kot 20 let) bistveno bolj donosne in manj nestanovitne kot obveznice. Obveznice so po drugi strani manj donosne, so pa na kratek rok tudi manj tvegane. Za kakšno naložbeno politiko se odloči posameznik, je torej odvisno od njegove naklonjenosti tveganju, njegovega dohodka in premoženjskega stanja. Posameznik, ki ima v lasti neko premoženje in višji dohodek, si lahko privošči bolj tvegano naložbeno politiko, medtem ko so posamezniki z nižjim dohodkom praviloma manj naklonjeni tveganju. Naklonjenost k tveganju je pogojena tudi s starostjo, saj si mlajši zavarovanec, ki bo še dolgo varčeval, lažje privošči bolj tvegano naložbo kot nekdo, ki je tik pred upokojitvijo (Čok et al., 2010, str. 33–42).

V izračunih za potrebno mesečno varčevanje za dodatno pokojnino, ki bo posamezniku zagotovila 70 % nadomestitveno razmerje, so predpostavljeni 4 scenariji. Scenarij 1 predvideva konstantno alokacijo v delnice, in sicer 15 % sredstev, preostalih 85 % pa v obveznice. Scenarij 2 predvideva, da posameznik do 45. leta varčuje v delnicah 30 % sredstev, 70 % pa v obveznicah. Od 45. leta naprej ima celotno premoženje naloženo v obveznice. Po scenariju št. 3 posameznik do 55. leta varčuje v delnicah 50 % sredstev, preostalih 50 % pa v obveznicah. Naslednjih 5 let se delež delnic zmanjša na 25 %, v zadnjih 5 letih pa celotno premoženje naloži v obveznice. Po najbolj tveganem 4. scenariju posameznik do 45. leta varčuje vsa sredstva v delnicah, do 55. leta se delež varčevanja v delnicah spusti na 75 %, do 60. leta pa na 50 % sredstev. V zadnjih petih letih pa varčuje izključno v obveznicah (Čok et al., 2010, str. 42).

Moški v 5. dohodkovnem razredu, ki se bo pri starosti 65 let upokojil leta 2030, mora za dodatno pokojnino, ki mu bo zagotovila 70 % nadomestitveno razmerje, začeti z varčevanjem v višini 122 EUR mesečno, če se bo odločil za naložbeno politiko po 1. scenariju. V kolikor izbere 4. scenarij, je potrebni začetni znesek varčevanja le še 101 EUR mesečno. Tudi tukaj se predpostavlja, da vlada ne bo omejila javnofinančnih izdatkov za pokojnine, saj bodo v nasprotnem primeru potrebni zneski za zagotovitev ustrezne dodatne pokojnine še višji.

Tabela 4: Potrebno mesečno varčevanje (začetno vplačilo) v EUR za dodatno pokojnino, ki zagotavlja doseganje 70 % nadomestitvenega razmerja, za moškega, ki se bo upokojil leta 2030 pri starosti 65 let.

	Povprečna stopnja donosa	D 1	D 5	D 10
Scenarij 1	1,35 %	87	122	341
Scenarij 2	0,51 %	94	133	370
Scenarij 3	2,05 %	81	114	317
Scenarij 4	3,19 %	72	101	281

Vir: Čok et al., Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra, 2010, str. 56.

Tabela 5: Potrebno mesečno varčevanje (začetno vplačilo) v EUR za dodatno pokojnino, ki zagotavlja doseganje 70 % nadomestitvenega razmerja, za moškega, ki se bo upokojil leta 2045 pri starosti 65 let.

	Povprečna stopnja donosa	D 1	D 5	D 10
Scenarij 1	1,35 %	54	76	212
Scenarij 2	1,11 %	56	79	221
Scenarij 3	2,70 %	43	60	167
Scenarij 4	4,81 %	28	40	111

Vir: Čok et al., Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra, 2010, str. 56.

Na podlagi izračunov je jasno, da trenutne povprečne mesečne premije, ki se gibljejo okrog 40 EUR, ne bodo zadostovale za brezskrbno starost. Dodatna pokojnina namreč niti približno ne bo nadomestila izpada pokojnine iz 1. stebra in izpada dohodka iz aktivne dobe.

3.4 Prednosti in slabosti 2. stebra

Prednost 2. stebra je v že opisani davčni olajšavi na vplačane premije, v samem naložbenem pokojninskem sistemu, ki zavarovancu omogoča varčevanje na lastnem računu, kjer se njegova sredstva plemenitijo in iz katerega bo na stara leta črpal dodatno pokojnino, kot prednost pa se lahko smatra tudi možnost, da lahko zavarovanec privarčevana sredstva predčasno unovči, na primer ob finančni stiski (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 50–51). Vse navedene prednosti pa v praksi skrivajo tudi določene slabosti oz. pomanjkljivosti 2. stebra.

Za večjo neodvisnost bodočih upokojencev od javnofinančnega sistema bi bilo potrebno povišati davčno olajšavo na raven, ki bi na primer za zavarovanca v petem dohodkovnem razredu znašala od 7,5 do 12 %, odvisno od tega, ali bi vlada omejila javnofinančne izdatke za pokojnine ali ne. Poleg tega bi tudi pokojnina iz 2. stebra morala imeti enak davčni status pri dohodnini kot pokojnina iz 1. stebra. Prejete pokojnine PDPZ so namreč v celoti obdavčene z dohodnino, medtem ko so pokojnine iz obveznega pokojninskega zavarovanja sicer obdavčene z dohodnino, a so deležne olajšave v obliki znižanja davka v višini 13,5 % odmerjene pokojnine (Čok et al., 2010, str. 19–22, 64).

Pomembna pomanjkljivost trenutnega PDPZ v Sloveniji je v tem, da višina privarčevanih in z upravljanjem pokojninskih skladov prigospodarjenih sredstev na dolgi rok ne more bistveno odstopati od vrednosti sredstev pokojninskega sklada, ki jo zajamči upravljavec. Razlog tiči v zakonsko določenem sistemu zajamčene donosnosti, ki določa, da mora upravljavec pokojninskega načrta iz lastnih sredstev nepovratno kriti razliko med doseženo čisto vrednostjo sredstev in zajamčeno vrednostjo sredstev sklada. Za upravljavca je torej smiselno oblikovati konservativne naložbene politike, z manj lastniškimi naložbami. S tem je omejeno naložbeno tveganje zavarovancev, omejen pa je tudi njihov donos, ki ga lahko pričakujejo (Skok & Berk, 2005, str. 18–19).

Omenjeno težavo je moč rešiti z oblikovanjem več pokojninskih skladov v okviru posameznega upravljavca pokojninskega načrta. Vsak od teh skladov omogoča naložbe izključno v posameznem naložbenem razredu. Tako ima vsak zavarovanec možnost, da glede na lastno naklonjenost k tveganju, sredstva razporedi med te sklade in oblikuje svojo naložbeno politiko. Poleg tega se v okviru delniškega sklada odpravi minimalni zajamčeni donos, s čimer se poveča možnost ustvarjanja visokih donosov, tveganje za to pa prevzema zavarovanec (Skok & Berk, 2005, str. 20–23).

Naslednjo težavo predstavlja možnost predčasnega črpanja sredstev iz 2. stebra. Zakon namreč določa, da je najkrajša doba dodatnega zavarovanja 10 let, po tem obdobju pa ima posameznik pravico, da privarčevana sredstva unovči. In prav letos mineva desetletno obdobje, ko so bila sklenjena prva PDPZ. V kolikor bi prišlo do masovnega dvigovanja sredstev, bi to imelo veliko negativnih posledic. Posamezniki, ki bi privarčevana sredstva nenamensko porabili, bi lahko po upokojitvi predstavljali breme za javne finance, lahko bi se zgodilo, da bi iz sistema PDPZ izstopila podjetja, s čimer bi se zamajal obstoj 2. stebra, negativne posledice bi čutil tudi slovenski finančni trg, ki pa bi po podatkih Ljubljanske borze to breme prenesel. Zato bi bilo smiselno poiskati mehanizme, ki bi sredstva zadržala, v prihodnje pa bi moralo biti črpanje sredstev iz 2. stebra časovno pogojeno s prejemanjem pokojnine iz 1. stebra (Čok et al., 2010, str. 24–27).

Pomembna, z zakonom določena, omejitev je tudi, da se samozaposleni in pretežni lastniki lahko zavarujejo zgolj v okviru individualnega PDPZ. Praksa kaže, da se posledično v mnogih

primerih lastniki podjetij ne odločajo za oblikovanje kolektivnega pokojninskega načrta, ker se sami ne morejo zavarovati. Razlika med individualnim in kolektivnim zavarovanjem omenjenih oseb je v (ne)pobranih prispevkih za socialno varnost. Premije kolektivnega dodatnega zavarovanja namreč niso obremenjene s plačilom teh prispevkov. Smiselno bi bilo, da se država odpove tem prispevkom v korist večje vključenosti prebivalstva v PDPZ (Čok et al., 2010, str. 22–23).

3.5 2. steber in finančna kriza

Finančna kriza je v letu 2008 povzročila velike izgube pokojninskih skladov. Najslabše so jo odnesli tisti z večjim deležem lastniških naložb. Donosnosti skladov v tem obdobju so bile zelo nizke ali negativne. Noben pokojninski sklad ni dosegel minimalnega zajamčenega donosa (Bešter, 2010, str. 10–11).

Ob velikih izgubah v pokojninskih skladih se je precej zmanjšalo zaupanje posameznikov v učinkovitost in stabilnost PDPZ. Med posamezniki je kriza najbolj prizadela tiste, ki so blizu upokojitve. Naraščajoča brezposelnost pomeni manjše prilive v pokojninsko blagajno in večji pritisk na državni proračun, zavarovanci pa niso sposobni plačevati premij za PDPZ (Bešter, 2010, str. 10–11).

4 OSTALE MOŽNOSTI VARČEVANJA ZA STAROST

4.1 Delnice in vzajemni skladi

Delnice so možna oblika varčevanja za starost, saj lastniški deleži dobro delujočih in razvijajočih se podjetij praviloma realno povečujejo svojo vrednost. Iz prigospodarjenega dobička se lastniku delnic izplačajo dividende, dobiček pa lahko realizira tudi ob prodaji delnic nad ceno, po kateri so bile kupljene. Dolgoročno so delnice praviloma bolj donosne kot naložbe v bankah in zavarovalnicah. Vsak delničar nosi tržno tveganje in tveganje propada podjetja, odvisno od vrste delnic pa je lahko izpostavljen tudi valutnemu ali likvidnostnemu tveganju. Delnice so primernejše za nekoliko premožnejše, ki si lahko privoščijo nekaj več tveganja (Ostale oblike individualnega varčevanja, 2010; Delnice, 2010).

Vzajemni skladi vlagajo sredstva večjega števila vlagateljev v različne vrednostne papirje, ki kotirajo na borzi in so likvidni. Premoženje vzajemnega sklada je razdeljeno na točke. Vlagatelj z nakupom točke postane lastnik sorazmernega deleža vseh vrednostnih papirjev, ki so v lasti sklada. Z naraščanjem vrednosti vrednostnih papirjev narašča vrednost točke, kar predstavlja donos vzajemnega sklada. Vlagatelj tveganje sprejme z izbiro vzajemnega sklada, saj so delniški bolj tvegani od obvezniških in mešanih. Vzajemni skladi so namenjeni manjšim investitorjem, ki nimajo ustreznih izkušenj in znanja o delovanju na kapitalskem trgu (Vzajemni skladi, 2010).

4.2 Zemlja in nepremičnine

Lastnik zemljišča in nepremičnine lahko svoje premoženje oddaja v najem in prejema konstanten dohodek, ki mu po upokojitvi nadomesti izpad drugih prihodkov. Seveda obstaja tudi možnost prodaje premoženja. S sredstvi od prodaje si nekdanji lastnik zagotovi mirnejšo starost (Ostale oblike individualnega varčevanja, 2010).

Če posameznik razpolaga z ustreznimi sredstvi, je lahko nakup zemlje ali nepremičnine dobra in varna naložba. Donos lahko realizira s kasnejšo prodajo ali z oddajanjem v najem. Cene so odvisne od povpraševanja in stanja v gospodarstvu, tveganje pa predstavlja predvsem napačna izbira lokacije, neurejena dokumentacija ali naravna katastrofa (Ali je nakup nepremičnine dobra naložba, 2010).

4.3 Plemenite kovine

Plemenite kovine obstajajo že tisočletja in so vseskozi na tak ali drugačen način prisotne v gospodarstvu. Kot naložbo oz. oblika varčevanja se uporabljajo predvsem zlato, srebro, platina in paladij. Med njimi je še vedno najbolj atraktivno zlato (O plemenitih kovinah, 2010).

Varčevanje v zlato je ena izmed najboljših možnosti ohranjanja realne vrednosti prihrankov. Zlato namreč predvsem v težkih gospodarskih časih ponuja neprimerljivo večjo varnost naložbe v primerjavi z drugimi vrstami investicij, saj ohranja svojo vrednost, medtem ko druga sredstva izgubljajo svojo vrednost. Glede na to, da je zlato omejena dobrina in da je povpraševanje po njem tudi v gospodarstvu veliko, bo njegova vrednost v prihodnje zagotovo naraščala (Investiranje v zlato, 2010). Poleg tega je investiranje v zlato privlačno tudi z vidika obdavčitve, saj se pri nakupu ne plača davka na dodano vrednost, pri prodaji zlata pa se ne plača davka na kapitalski dobiček (Naložbe v zlato, 2010).

4.4 Naložbeno življenjsko zavarovanje

Naložbeno življenjsko zavarovanje združuje klasično življenjsko zavarovanje in varčevanje v investicijskih skladih. Gre za zavarovanje, kjer zavarovalec v celoti prevzema naložbeno tveganje, po poteku zavarovalne dobe pa prejme sredstva, ki so se mu skozi leta nakopičila z naložbami v investicijske sklade (Življenjska naložbena zavarovanja, 2010).

Naložbeni del zavarovanja je zelo podoben že opisanim naložbam v vzajemne sklade. Posameznik se lahko glede na nagnjenost k tveganju odloči za konservativno, dinamično ali uravnoteženo naložbo, skladno s tem pa se gibljejo tudi potencialni donosi (Benko, 2005).

SKLEP

Živimo v času, ko je pokojninska problematika zagotovo med najbolj vročimi vsakdanjimi temami politikov, gospodarstvenikov, ekonomistov in raznih strokovnjakov. Mnogo manj pa se težave pokojninskega sistema zavedajo drugi zaposleni, saj mnogi niso seznanjeni s tem, kakšni pogoji upokojevanja jih čakajo v prihodnosti, niti ne vedo, da jim država ne bo sposobna zagotoviti pokojnine za brezskrbno starost.

Pokojninski sistem Republika Slovenije je zasnovan na treh stebrih. Prevladujoč je 1. steber, ki zavarovancu na podlagi sistema sprotnega prispevnega kritja zagotavlja dosmrtno pokojnino, 2. in 3. pa na podlagi naložbenega sistema zagotavljata dodatno pokojnino, odvisno od varčevanja posameznika.

Tako kot drugi pokojninski sistemi po svetu je tudi slovenski izpostavljen izrazito neugodnim demografskim spremembam. Staranje prebivalstva in vedno manjše število delovno aktivnega prebivalstva v primerjavi s številom upokojencev pomeni, da obstoječi pokojninski sistem, ki temelji na dokladnem sistemu financiranja, ne bo dolgo vzdržal. Pokojnine iz 1. stebra bodo izrazito nižje kot do sedaj in ne bodo omogočale normalnega preživetja.

Za finančno neodvisno starost oziroma ohranitev življenjskega statusa tudi po upokojitvi bo potrebno varčevati. Vsak posameznik bo moral svojo upokojitev skrbno načrtovati, da bo lahko užival brezskrbno starost. To pomeni, da bo dobro zasnovan in učinkovit 2. pokojninski steber vedno bolj pomemben za reševanje pokojninske problematike.

Izračuni kažejo, da trenutne premije vplačane v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje ne bodo zagotovile zadostnih sredstev za normalno preživljanje starosti. Povprečna premija se trenutno giblje okrog 40 EUR, kar je bistveno premalo, da bi dodatna pokojnina nadomestila izpad pokojnine iz 1. stebra in izpad dohodka iz aktivne dobe. Višjo pokojnino kot pričakuje posameznik, višja mora biti vplačana premija.

Tudi sam 2. steber še ne deluje optimalno, saj bi nekatere spremembe lahko izboljšale njegovo učinkovitost. Poleg tega je v prihodnosti potrebno poskrbeti za čim večjo vključenost zaposlenih v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje ter na ta način poskrbeti za njihovo neodvisnost od javnofinančnega sistema, ki stoji na trhljih temeljih.

Po mojem mnenju je predlagana pokojninska reforma korak v pravo smer. Podaljševanje upokojitvene starosti in daljše obračunsko obdobje za odmero pokojnine sta evropska praksa, ki je potrebna tudi pri nas. Še večji korak pa bi moral biti storjen v smeri spodbujanja varčevanja za lastno pokojnino. Vključitev v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje je namreč nujna za vsakega zaposlenega, saj je to edina pot, ki vodi v aktivno in brezskrbno starost.

LITERATURA IN VIRI

1. Abanka Vipa, d.d. (2010). *Letno poročilo za leto končano 31. decembra 2009*. Ljubljana: Abanka Vipa, d.d.
2. Adriatic Slovenica Zavarovalna družba, d.d. (2010a). *Izjava o naložbeni politiki kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja*. Koper: Adriatic Slovenica, d.d.
3. Adriatic Slovenica Zavarovalna družba, d.d. (2010b). *Revidirano letno poročilo 2009*. Koper: Adriatic Slovenica, d.d.
4. *Ali je nakup nepremičnine dobra naložba?* Najdeno 16. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.poslovni-bazar.si/?mod=articles&article=45>
5. Banka Koper, d.d. (2009). *Odprti vzajemni pokojninski sklad Banke Koper, d.d. – Letno poročilo 2008*. Koper: Banka Koper, d.d.
6. Banka Koper, d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Koper: Banka Koper, d.d.
7. Benko, M. (2005). *Naložbena življenjska zavarovanja* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
8. Berk Skok, A. (2009). Pokojninska blagajna pod pritiskom. *Kapital*, XIX (468), 10–13.
9. Berk Skok, A. & Jašovič, B. (2007). Z večstebnim pokojninskim sistemom do blaginje posameznika in družbe. *Bančni vestnik*, 56 (12), 36–42.
10. Bešter, H. (2010). Finančna kriza – kriza naših pokojnin? *Bančni vestnik*, 58 (12), 10–17.
11. Čok, M., Stanovnik, T., Cirman, A., Prevolnik Rupel, V. & Mrak, M. (2007). *Javne finance v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
12. Čok, M., Sambt, J., Berk Skok, A. & Košak, M. (2008). Long-term sustainability of the Slovenian pension system. *Economic and business review*, 10 (4), 271–288.
13. Čok, M., Košak, M., Berk Skok, A. & Sambt, J. (2010). *Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
14. *Davčne olajšave*. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski_sistem/ureditev_pokojninskega_sistema/davcne_olajsave
15. Dernovšek, I. (2010, 3. april). Čim prej v pokoj: po novem ne bo več bonusov za študij, vojsko in otroke. *Dnevnik*, str. 4.
16. *Delnice*. Najdeno 16. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zlato-srebro.eu/borza/delnice/>
17. *Dodatno pokojninsko zavarovanje*. Najdeno 20. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/statistika/dodatno_pokojninsko_zavarovanje/
18. *Financiranje*. Najdeno 9. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/src/predstavitev/financiranje09.html>
19. Generali Zavarovalnica, d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Generali Zavarovalnica, d.d.
20. Glavič, B. (2010, 11. april). Ko se 60-letniki lotijo hitrega teka. *Nedeljski dnevnik*, str. 2–3.
21. *Investiranje v zlato*. Najdeno 17. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.plemenitekovine.info/zlato/investiranje_v_zlato.html

22. *Izvajalci dodatnega zavarovanja*. Najdeno 15. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/pokojninsko_in_invalidsko_zavarovanje/dodatno_pokojninsko_zavarovanje/izvajalci_dodatnega_pokojninskega_zavarovanja/#zavarovalnice
23. Javornik, L. (2009, 7. december). Katere spremembe v pokojninskem sistemu so najnujnejše? *Finance*, str. 3.
24. Kapitalska družba d.d. (2007). *Odnos Slovencev do starosti in varčevanja za starost*. Ljubljana: Kapitalska družba, d.d.
25. Kapitalska družba, d.d. (2010). *Letno poročilo za leto 2009*. Ljubljana: Kapitalska družba, d.d.
26. Moja naložba pokojninska družba, d.d. (2010). *Letno poročilo za leto 2009*. Maribor: Moja naložba, d.d.
27. *Naložbe v zlato*. Najdeno 17. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zlato-srebro.eu/plemenite-kovine/nalozbe-v-zlato/>
28. *O plemenitih kovinah*. Najdeno 17. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.plemenitekovine.info/o_plemenitih_kovinah.html
29. *Obvezno pokojninsko zavarovanje*. Najdeno 10. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zlato-srebro.eu/pokojnina/prvi-steber-obvezno-pokojninsko-zavarovanje/>
30. *Ostale oblike individualnega varčevanja*. Najdeno 16. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zlato-srebro.eu/pokojnina/ostale-oblike-individualnega-varcevanja/>
31. Pokojninska družba A, d.d. (2010). *Letno poročilo za leto, ki se je zaključilo 31. 12. 2009*. Ljubljana: Pokojninska družba A, d.d.
32. *Pokojninska reforma*. Najdeno 9. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski_sistem/ureditev_pokojninskega_sistema/pokojninska_reforma
33. *Pokojninski sistem*. Najdeno 9. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski_sistem/ureditev_pokojninskega_sistema
34. *Predstavitev*. Najdeno 8. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/src/predstavitev/>
35. *Primeri tuje prakse*. Najdeno 8. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.kapitalska-druzba.si/pokojninski_sistem/tuja_praksa
36. Probanka, d.d. (2010). *Letno poročilo za leto končano 12. decembra 2009*. Maribor: Probanka, d.d.
37. *Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje*. Najdeno 14. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/pokojninsko_in_invalidsko_zavarovanje/dodatno_pokojninsko_zavarovanje/prostovoljno_dodatno_pokojninsko_zavarovanje/
38. Prva osebna zavarovalnica, d.d. (2010). *Revidirano letno poročilo 2009*. Ljubljana: Prva osebna zavarovalnica, d.d.
39. Rednak, Andreja. (2009, 7. December). Pokojninske spremembe so nujne. *Finance*, str. 4.
40. Repovž, E. (2010, 12. aprila). Kdo so poraženci pokojninske reforme? *Finančni tednik (priloga Dela)*, str. 4–7.

41. Skok, M. & Berk, A. (2005). Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje v Sloveniji. *Bančni vestnik*, 54 (3), 17–24.
42. Skupna pokojninska družba, d.d. (2010). *Letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2009*. Ljubljana: Skupna, d.d.
43. Stanovnik, T. (2008). *Javne finance* (4. dopolnjena in popravljena izdaja). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
44. Štrovs, M. (2000). *Pokojninsko in invalidsko zavarovanje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
45. Tajnikar, M. (2010, 13. februarja). Pravica delavcev ali očetov in mater? *Sobotna priloga Dela*, str. 12–13.
46. *Trije pokojninski stebri*. Najdeno 10. julija 2010 na spletnem naslovu <http://cekin.si/clanek/zavarovanja/trije-pokojninski-stebri.html>
47. *Vzajemni skladi*. Najdeno 16. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zlato-srebro.eu/skladi/vzajemni-skladi/>
48. Zavarovalnica Triglav, d.d. (2009). *Dodatek k izjavi o naložbeni politiki kritnega sklada zavarovalnice oblikovanega na podlagi prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja*. Ljubljana: Zavarovalnica Triglav, d.d.
49. Zavarovalnica Triglav, d.d. (2010). *Revidirano letno poročilo, ki se je zaključilo 31. decembra 2009*. Ljubljana: Zavarovalnica Triglav, d.d.
50. *Zavarovanci*. Najdeno 13. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/src/predstavitev/zavarovanci09.html>
51. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS* št. 109/2006-UPB4, 112/2006 Odl.US: U-I-358/04-13, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 Skl.US: U-I-325/05-5, 10/2008-ZVarDod, 98/2009-ZIUZGK, 27/2010 Odl.US: U-I-40/09-15, 38/2010-ZUKN.
52. *Življenjska naložbena zavarovanja*. Najdeno 17. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.zav-tilia.si/si/zivljenje/nalozbeno/>
53. Žnidaršič Kranjc, A. (2000). *Kako prevzeti odgovornost za lastno starost*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.

PRILOGE

Kazalo prilog

<i>Priloga 1: Predvideno gibanje stopnje rodnosti, pričakovane življenjske dobe in neto migracij..</i>	1
<i>Priloga 2: Projekcija starostne strukture prebivalstva in delež v celotnem prebivalstvu RS.....</i>	1
<i>Priloga 3: Projekcija deleža javnofinančnih izdatkov za pokojnine v BDP .....</i>	1
<i>Priloga 4: Projekcija gibanja nadomestitvenega razmerja za polno starostno pokojnino do leta 2026 za nove upokojence (primer za moškega s polno pokojninsko dobo 40 let) .....</i>	2
<i>Priloga 5: Povprečna mesečna neto plača po decilnih skupinah .....</i>	2
<i>Priloga 6: Prikaz izračunov pokojnine iz 1. stebra, razlike do pokojnine po pogojih v letu 2009, razlike do 70 % plače, razlike do 100 % plače ter plače v izbranih letih.....</i>	3

Priloga 1: Predvideno gibanje stopnje rodnosti, pričakovane življenjske dobe in neto migracij

		2010	2020	2030	2040	2050
Stopnja rodnosti		1,27	1,46	1,50	1,50	1,50
Pričakovana življenjska doba	Moški	73,9	76,1	77,9	78,9	79,8
	Ženske	81,2	82,8	83,8	84,6	85,1
Neto migracije	Moški	3948	3096	3308	3235	3128
	Ženske	1932	2200	3693	3645	3524

Vir: Čok et al., 2008, Long-term sustainability of the Slovenian pension system, str. 277.

Priloga 2: Projekcija starostne strukture prebivalstva in delež v celotnem prebivalstvu RS

	Število prebivalstva			Delež v celotnem prebivalstvu		
	0-19	20-64	65+	0-19	20-64	65+
2008	396.457	1.300.866	325.321	19,6	64,3	16,1
2015	383.946	1.302.123	366.911	18,7	63,4	17,9
2020	385.146	1.252.640	420.217	18,7	60,9	20,4
2030	360.368	1.150.971	511.533	17,8	56,9	25,3
2040	324.376	1.064.200	569.366	16,6	54,4	29,1
2050	320.135	947.438	610.430	17,0	50,4	32,5
2060	311.287	872.583	594.703	17,5	49,1	33,4

Vir: Čok et al., 2010, Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra, str. 7.

Priloga 3: Projekcija deleža javnofinančnih izdatkov za pokojnine v BDP

Leto	2008	2015	2020	2030	2040	2050	2060
Delež (v %)	9,09	9,57	9,99	11,93	14,49	16,35	16,74

Vir: Čok et al., 2010, Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra, str. 13.

Priloga 4: Projekcija gibanja nadomestitvenega razmerja za polno starostno pokojnino do leta 2026 za nove upokoјence (primer za moškega s polno pokojninsko dobo 40 let)

Leto	Odmerna stopnja	Valorizacijski količnik	Predvideno dejansko nadomestitveno razmerje
2008	80,75	0,754	60,89
2009	80,25	0,754	60,51
2010	79,75	0,754	60,13
2011	79,25	0,754	59,75
2012	78,75	0,754	59,38
2013	78,25	0,754	59,00
2014	77,75	0,754	58,62
2015	77,25	0,754	58,25
2016	76,75	0,754	57,87
2017	76,25	0,754	57,49
2018	75,75	0,754	57,12
2019	75,25	0,754	56,74
2020	74,75	0,754	56,36
2021	74,25	0,754	55,98
2022	73,75	0,754	55,61
2023	73,25	0,754	55,23
2024	72,75	0,754	54,85
2025	72,50	0,754	54,67
2026	72,50	0,754	54,67

Vir: Čok et al., 2010, Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra, str. 9.

Priloga 5: Povprečna mesečna neto plača po decilnih skupinah

Decilna skupina	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Povprečna neto plača (v EUR)	436,5	506,8	573,9	648,2	726,7	810,9	916,5	1.060,7	1.288,0	2.028,5

Vir: Čok et al., 2010, Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra, str. 16.

Priloga 6: Prikaz izračunov pokojnine iz 1. stebra, razlike do pokojnine po pogojih v letu 2009, razlike do 70 % plače, razlike do 100 % plače ter plače v izbranih letih

		2009	2015	2025	2045
	Nadomestitveno razmerje	60,51 %	58,25 %	54,67 %	54,67 %
D 1	Pokojnina	313	345	407	641
	Razlika do pokojnine 2009	0	13	44	69
	Razlika do plače 70 %	49	70	114	180
	Razlika do plače 100 %	204	248	337	532
	Plača	517	593	744	1173
D 5	Pokojnina	440	485	572	901
	Razlika do pokojnine 2009	0	19	61	96
	Razlika do plače 70 %	69	98	160	253
	Razlika do plače 100 %	287	348	474	747
	Plača	727	833	1046	1648
D 10	Pokojnina	1227	1354	1595	2514
	Razlika do pokojnine 2009	0	53	171	269
	Razlika do plače 70 %	193	273	448	705
	Razlika do plače 100 %	801	971	1323	2085
	Plača	2028	2325	2919	4599

Vir: Čok et al., 2010, Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra, str. 47.